

Prof. dr hab. Stanisław Tokarski
Wyższa Szkoła A L M A M E R
Prof. emeritus UJ, PAN

UNIwersytet im. A. Mickiewicza Wydział Nauk Politycznych i Dziennikarstwa	
Wpł. dn.	27-05-2013
NR	<i>[signature]</i>

RECENZJA NAUKOWA
DOROBKU DR PIOTRA KWIATKIEWICZA I JEGO ROZPRAWY HABILITACYJNEJ
PRZEMIANY POLITYCZNE W AZERBEJDŻANIE.
OD REPUBLIKI RADZIECKIEJ DO WSPÓŁCZESNEGO PAŃSTWA

Pan Piotr Kwiatkiewicz urodził się, kształcił i budował swój warsztat badawczy w Poznaniu. Doktoryzował się w roku 2005. Od niemal dekady jest zatrudniony w Wyższej Szkole Bezpieczeństwa. Pełnił w niej funkcje Prodziekana ds. studenckich, Prorektora ds. strategii. Obecnie jest Kierownikiem Katedry Nauk Społecznych na Wydziale Nauk Społecznych WSB. Od roku 2006 czynnie uczestniczył w ponad dwudziestu konferencjach naukowych, a dziesięć konferencji organizował. Jest członkiem stowarzyszenia Europejskie Centrum Analiz Geopolitycznych, zasiada w trzech komitetach i radach redakcyjnych.

Ma też osiągnięcia naukowe w sferze terenowej współpracy międzynarodowej. Odbywał badania w Republice Azerbejdżanu - pierwsze już w roku 2007, uczestniczył w międzynarodowym projekcie "Azerbejdżan-Hungary, Dialogue of Cultures" (2009). Brał udział w realizacji międzynarodowego projektu "State Esclaves in Europe". Kilkakrotnie prowadził badania na terenie Federacji Rosyjskiej, a w roku 2011 - w Egipcie. Wkrótce potem w ramach projektu Zakładu Badań Wschodnich - "Modele Transformacji, elity i przywództwo polityczne Kaukazu" - współpracował z Wydziałem Dziennikarstwa i Nauk Politycznych Uniwersytetu Warszawskiego.

Na jego orientację badawczą skupioną obecnie na kwestiach relacji sytuacji politycznej do rynku energetycznego, problemach petropolityki, tematach związanych z wahaniami rynków surowcowych i strategiami bezpieczeństwa, wpłynął profil dydaktyczno-naukowy Wyższej Szkoły Bezpieczeństwa, ale również liczne wyjazdy w rejony krajów pozaeuropejskich. Studiował na Wydziale Historycznym UAM. Już w tym czasie uczestniczył w wyprawie archeologicznej, co odegrało istotną rolę w sformułowaniu tematu pracy magisterskiej (*Mitraizm. Rozpowszechnienie kultu na terenie Tracji i Mezji Dolnej*) i umożliwiło kolejne wyjazdy na Bliski Wschód. Kilkakrotnie brał udział w misji skalnej w Deir el Bahari, gdzie odkopano najstarsze znaleziska z okolic Teb.

Owe badania terenowe przyczyniły się w pewnym stopniu do rozwoju jego zainteresowań polityką i gospodarką poznawanych regionów, bo pozwoliły mu w skali lokalnej bezpośrednio obserwować teraźniejszość kresów Europy. Po ukończeniu studiów historycznych zaczął analizować kwestie polityczno-ekonomicznych uwarunkowań pogranicza regionu Afryki Północnej i Bliskiego Wschodu, by potem na pewien czas skoncentrować się głównie na tematyce Iraku, skupiając się szczególnie na problematyce kontroli wydobywania surowców i gospodarce energetycznej. Tematykę tę wyeksponował w obronionej w roku 2005 pracy doktorskiej, *Mocarstwa wobec Iraku w latach 1945-1967*. Promotorem był prof. dr hab. Wiesław Olszewski, a recenzentami - prof. dr hab. Hassan A. Jansheer z Uniwersytetu Łódzkiego oraz prof. dr hab. Jerzy Zdanowski z Zakładu Krajów Pozaeuropejskich PAN, w którym od lat prowadziłem badania współczesnych transformacji Azji Południowej, koordynując również eksplorację tej problematyki na Wydziale Studiów Międzynarodowych UJ - jako kierownik Zakładu Azji Wschodniej i Południowej.

Z tego powodu jego tekstami zainteresowałem się już wtedy, śledząc rozwój warsztatu naukowego Habilitanta. A on niejednokrotnie dawał temu powody. Pewne wątki wspomnianego opracowania stanowiły bowiem fundament rozważań eksponowanych w późniejszej pozycji, w wydanej w roku 2009 książce *Pakt Bagdadcki a Irak: Narodziny, istnienie i rozpad sojuszu wojskowego w kontekście powojennych dziejów monarchii haszymidzkiej w Iraku*. Dwa lata później ukazało się na rynku wydawniczym poprawione i rozszerzone wznowienie rozprawy doktorskiej – *Mocarstwa wobec Iraku w latach 1947-1967*.

Problematyka badana w wymienionych monografiach wiąże się pośrednio i bezpośrednio z dwiema obszernymi pracami zbiorowymi, których dr Piotr Kwiatkiewicz był współautorem i redaktorem naukowym. Dotyczy to wydanej w roku 2012 książki pod tytułem *Bezpieczeństwo energetyczne - rynki surowców i energii*, gdzie między innymi zawarta jest odniesiona do roponośnych obszarów świata ewaluacja politycznych czynników wpływających w pierwszej dekadzie XXI wieku na wzrost cen paliwa. W początku roku 2013 kwestie te Pan Piotr Kwiatkiewicz powiązał z poszukiwaniami sposobów minimalizacji deficytu energetycznego, redagując pracę zbiorową *Bezpieczeństwo energetyczne - surowce kopalniane versus alternatywne źródła energii*. Poza redakcją naukową tej ostatniej książki, autorskim wkładem Pana Piotra Kwiatkiewicza w ową problematykę był rozdział o skutkach wojny Iranu z Irakiem, w końcu XX wieku zmieniający układ paliwowy w południowej Azji.

Na dorobek naukowy Habilitanta składa się kilkadziesiąt artykułów, sześć monografii i redakcja dwóch obszernych prac zbiorowych. Prawie wszystkie ukazały się w ostatnich latach, większość w wersji polskiej. Ale Pan Piotr Kwiatkiewicz potrafił również sprostać wyzwaniom językowym, pisząc obszerne teksty w języku rosyjskim i angielskim. Do takich prób niewątpliwie należało opracowanie polskiej i rosyjskiej wersji książki *Azerbajdżan. Formiowanie niezawisłego gosudarstwa* (Toruń 2009, ss 410) oraz udział w anglojęzycznej, opublikowanej w roku 2011 nakładem Wydawnictwa Naukowego UAM pracy zbiorowej *Arab Spring* (red. Beata Przybylska-Masznet). Zamieszczony tam artykuł nosi tytuł *Egypt - the Olive Revolt. Disturbances in the Middle East 2011 versus Demographic Changes in Arabic States* (ss 233-240). Inny tekst angielski dr Piotra Kwiatkiewicza - analiza problematyki polityczno-ekonomicznej pogranicza Azji i Europy - jest obecny w międzynarodowej edycji pracy zbiorowej *European Esclaves in the Process of De-bordering and Re-bordering* (eds. J. Jańczak, P.Osiewicz)

Wśród kilkunastu innych opracowań stanowiących rozdziały w pracach zbiorowych uwagę zwraca obszerna analiza najnowszych losów Kurdów - nadal dzielonych granicami państwowymi Turcji, Iraku, Iranu, a dawniej i ZSRR (J.K., *Kurdowie a kwestia bezpieczeństwa międzynarodowego w XXI wieku*, ss 245-280) - zamieszczona w książce *Zagrożenia bezpieczeństwa międzynarodowego w XXI wieku. Azjatycka perspektywa* (red. Naukowa Joanny Marszałek-Kawy, Toruń 2009). Warto też pamiętać o materiałach pokonferencyjnych, w których wiodącą jest tematyka roli surowców energetycznych i energii w gospodarce polskiej. Teksty te wskazują bowiem na kompetencje Autora przydatne również w regionie centralnej Europy. Dobrym tego przykładem była analiza opublikowana w Krakowie w roku 2007, vide *Zeszyt Specjalny PAN, Instytut Gospodarki Surowcami i Energią*. Nie można też zapominać o kontynuacjach problematyki irackiej, w pracy zbiorowej *Zmiany polityczne w państwach arabskich* wydanej nakładem Wydziału Dziennikarstwa i Nauk Politycznych UW (red. J. Szymanek et al.), gdzie Pan Piotr Kwiatkiewicz prezentuje kwestie ustaw kształtujących politykę narodowościową i polityczną Iraku w odniesieniu do Konstytucji z roku 2005. Warto dodać, że owa działalność wydawnicza miała swe odniesienia w wymiarze dydaktycznym eksponowanym przez Habilitanta nie tylko w WSB.

Rozprawa habilitacyjna nosi tytuł *Przemiany polityczne w Azerbejdżanie. Od republiki radzieckiej do współczesnego państwa*. Jest to monografia wydana w roku 2013, poświęcona procesom przemian politycznych w najbardziej zorientowanym na wpływy azjatyckiego Południa kraju kaukaskim, dotąd ze względu na eskalacje konfliktów etnicznych najmniej zbadanym. Najkrócej w rejonie Kaukazu wpisany na mapy świata, Azerbejdżan jako państwo w pełni niepodległe nie doczekał się w Polsce monografii przed rokiem 2013. Trudności sformułowania spójnych ram opisu i interpretacyjnej strategii budowanej w szerszej, porównawczej perspektywie - państw prowincji post-radzieckiej, bloku transformacji Azji Centralnej, tożsamości wywodzonej z jednoznacznie restaurowanej prastarej tradycji cywilizacyjnej, w których Azerbejdżan nie do końca się mieścił - nie zachęcały uczonych do badań. Podejmowano je częściej w innych, bardziej czytelnym kontekstualizacjach na sąsiadujących terenach. W centrum uwagi dr Piotra Kwiatkiewicza znalazły się najpierw kwestie konfliktów etnicznych w Azerbejdżanie, jego roponośne usytuowanie w "polu energetycznym" i żywa obecność w tempie transformacji w całym regionie. Dotyczy to przede wszystkim analizy sytuacji politycznej i strategii władzy w tym unikalnie reformowanym kraju, wyjątkowe ze względu na kolejne etapy przemian i na zmiany odniesień w skali globalnej.

Rozprawa jest pracą obszerną, wraz z aneksami liczy 670 stron. Jej konstrukcja jest przejrzysta i spójna. Tekst główny składa się z trzech części zawierających łącznie zestaw dwudziestu dwóch rozdziałów. Warto pochwalić konstrukcję dobrze pomyślanego wstępu i precyzyjnie skonstruowanego zakończenia. Obfita bibliografia, aneksy, wykazy danych internetowych, notki biograficzne, kalendarium wydarzeń politycznych, indeksy nazwisk i nazw geograficznych, w kwestiach specjalistycznych wywody poparte dokumentacją materiałów źródłowych, konsultacje ekspertów wojskowych, wszystko to buduje aurę warsztatowej rzetelności, a gęstość faktograficzna pełna terenowych odniesień, w każdym rozdziale wrażenie wiarygodności potwierdza.

Wymagająca dużego wysiłku interpretacyjna ewaluacja faktów dotyczy każdej z trzech części pracy. Na część pierwszą składają się analizy sytuacji politycznej Azerbejdżańskiej SSR w okresie pierestrojki ZSRR. Jest więc oczywiste, że zarówno materiały z archiwów radzieckich i rosyjskich jak i wewnętrzne szacowania Azerów co do charakteru przemian regionu wymagały ostrożnej selekcji i obiektywizacji przekazów. Część druga stawia przed Autorem inne wyzwania, bo jest związana z badaniami początków niepodległości tworzonej bez sformułowanej jasno jednorodnej koncepcji budowy drogi do tożsamości nowego tworu państwowego, który wyrastał na gruncie socjalistycznej republiki chwiejącego się mocarstwa.

Z nowego zadania przed nim stawianego Habilitant wywiązał się nieźle, gdy wziąć pod uwagę, że działał w obrębie luki informacyjnej i w perspektywie pomieszczenia wartości. Postępując za głównymi aktorami szybkich zmian, śledząc ich zmienne credo politycznego trwania, jako interpretator musiał oszacować nowe konteksty polityczno-społeczne, gdy zyskiwał odpowiedzi swych respondentów na pytania kim jesteśmy i dokąd zmierzamy - budowane w klimacie lokalnych konfrontacji ideowych i militarnych. A to powodowało, że zdobywane często w niesformalizowanych wywiadach oceny mogły być mocno zróżnicowane i nie do końca czytelne dla cudzoziemca rodem ze środkowej Europy.

Część trzecia jest poświęcona integracji strategii rządów w ostatnim, najnowszym dziesięcioleciu dziejów Azerbejdżanu - już jako nowoczesnego państwa formalnie nie uwikłanego w epokę pierestrojki. Nowa Rosja miała swoje własne problemy z tożsamością a

kłopoty zmarginalizowanych przez to "peryferiów" zostawiła w dużej mierze samym sobie. Poszukiwanie przyczyn stabilizacji władzy rosnącej po początkowym chaosie w pierwszej dekadzie XXI stulecia świadczy o wywiązaniu się przez Habilitanta z zadań, które sobie postawił. Potrafił bowiem uchwycić odmiennosc ale i ciągłość uwarunkowań budowy zrębów niepodległości Azerbejdżanu, odnosząc je do tych wydarzeń politycznych i militarnych w regionie, które generowały kierunki działań azerbejdżańskich elit. Pokazał dylematy drogi rozwoju wiodącej między autorytaryzmem władzy a demokratyzacją życia, w których kartą przetargową była szansa stabilizacji - wróżące pokój i bezpieczeństwo sukcesy silnej władzy na wciąż odradzających się frontach krwawych walk oraz kontrakty gospodarcze potęgujące jej wiarygodność, dla rzesz nędzarzy początkowej epoki gospodarczej zapaści dawnej republiki ZSRR będące zapowiedzią pracy i chleba.

Wskazał również na istotną rolę praktyki cywilizacyjnej tego obszaru kulturowego, w którym reżimy stanowiły historyczną zasadę. Taką refleksję usytuował w kontekście dylematów wyboru - między tradycją a modernizacją, budując "model azerbejdżański" w oparciu o metodę badań interdyscyplinarnych i integracyjną konstrukcję szerszych całości znaczeniowych - z orientacją ku syntezie pierwszorzędnych znaczeń. Trzeba przy tym pamiętać, że nie wszystkie metodologiczne postulaty eksponowane w punkcie wyjściowym rozprawy są do końca zrealizowane, bo nie da się ich bez reszty zestawzić z bardzo złożonymi klasyfikacjami uwarunkowań szczegółowej chronologii i historii lokalnych transformacji regionu.

Należy jednak podkreślić, że dane wykorzystane przez Pana dr Piotra Kwiatkiewicza dowodzą dobrej orientacji w problematyce zmiany. A trudności budowy sensownego "modelu azerbejdżańskiego", pomocnego w wyjaśnianiu specyfiki tamtejszych przemian, można piętrzyć. Materiały źródłowe w dużej mierze zebrano podczas pobytów w Azerbejdżanie i w Rosji, a bariera językowa była wówczas najmniejszym problemem, bo w grę wchodziło dotarcie do akt dla cudzoziemców w zasadzie niedostępnych i dzięki skrupulatności tamtejszych urzędników jeszcze dziś nie funkcjonujących w świadomości powszechnej obywateli Azerbejdżanu. I nie tylko w polskiej recepcji, ze względu na bojkot 'główności' w kręgach biurokratów z obszarów post-radzieckich, część danych opublikowanych w rozprawie ukazała się po raz pierwszy, w niektórych przypadkach ujawniając kwestie w Rosji i Azerbejdżanie nie do końca otwarte i nie w pełni jawne w polityce informacyjnej.

Sukces takiej metody można krytykować w szczegółach, ale nie da się go całościowo zakwestionować. Zdobyta faktografia jest nie tylko produktem erudycji wywodzącej się ze swobody poruszania w domenie archiwalnych studiów i teoretycznych lektur, ale również bywa efektem bezpośrednich rozmów z przedstawicielami władzy lokalnej, na różnym szczeblu kierujących polityką informacyjną. Do wielu Autor dotarł, niejednokrotnie zyskując wiarygodność i zaufanie, co wiązało się z udostępnieniem cenzurowanych nawykowo danych. Zdobyty materiał jest też plonem nieformalnych wywiadów i rozmów z uchodźcami, co wiąże się z obserwacją uczestniczącą sięgającą nierzadko terenów niedawnych frontowych zmagania. Należy tu podkreślić charakteryzującą Autora rozprawy umiejętność kojarzenia danych, dzięki czemu stały się możliwe budzące uznanie oryginalne i odkrywcze całościowe rekonstrukcje problemowe.

Widoczne jest to w kolejnych częściach pracy skonstruowanej z jednej strony według kryteriów chronologicznych, z drugiej – wokół osi problemowych. Wnioski Autora w takich kontekstach sytuowane wydają się na pierwszy rzut oka paradoksalne. Już w części pierwszej powiązано kryzys polityczny lat 1987-1991 z ubocznymi efektami pierestrojki, bo eskalacja wolności słowa bez budowy stabilizacji gospodarczej w tym rejonie doprowadziła do

konfliktów, pogromów i czystek etnicznych, a trzęsienia ziemi burzące domy 20% mieszkańców Armenii i rosnąca na pograniczu bieda przyniosły w skutku zamachy terrorystyczne i masowe deportacje. I tak, efektem niechcianym radykalizacji nacjonalizmów w epoce głanosti, stwierdza Autor, stały się - wbrew stojącej za nią zasadzie wywodzonej z tej lub innej karty praw człowieka – niekontrolowane konflikty zbrojne.

W części drugiej - zbudowanej na fundamencie konkluzji o niemożności znalezienia w Rosji lat 90tych mediatora, tak jak w pozostałej po epoce rozpadu imperium nomenklaturze azerskiej ściśle związanej z mentalnością rodem z ZSRR – Autor lansuje tezę o zauważalnym nawykowym braku karconej przez lata decyzyjności rodzimych elit i ich niezdolności sterowania procesami politycznymi w rejonie Azerbejdżanu. Początki niepodległości tego kraju przedstawia w trudnych warunkach eskalacji konfliktu w Górskim Karabachu, w czasie zamachu stanu i wewnętrznych walk o władzę. Stabilizacja polityczna stała się w takiej sytuacji priorytetem, zarówno dla elit wyłaniających się w nowych warunkach i ośrodków władzy szukających konsensusu jak i dla młodego pokolenia dojrzewającego w klimacie pomieszanego wartości zrodzonym z gospodarczego kryzysu. Wnioskiem istotnym jest uwarunkowanie sukcesu ukierunkowanej na przetrwanie władzy Azerbejdżanu sytuacją frontową w kolejnych walkach zbrojnych. Obrazu dopełnia brak spójnej koncepcji ekonomicznej mogącej budować podstawy zaufania do kolejnych, słabych rządów.

W tych dwóch wymiarach, stwierdza Autor, nieudolność słabej władzy stała się regułą. Karierę polityczną zrobił dopiero zręczny strateg wysoko notowany w jeszcze w ZSRR w czasach wszechwładzy proradzieckiej nomenklatury - Hajdar Alijew, były wicepremier Związku Radzieckiego i członek KC KPZR. Jak stwierdza Autor w części trzeciej, postawił on w okresie dwóch kadencji prezydentury (1993-2003) na zwiększenie władzy państwa. Miała być ona gwarancją pokoju i warunkiem ucieczki ze sfer zapaści gospodarczej.

Autorytaryzm potęgowany w ramach fasadowej demokratyzacji, konkluduje dr Piotr Kwiatkiewicz, bo wybory fałszowano a elity korumpowano, był końcowym sukcesem drogi życiowej H. Alijewa. Przyniosło to w skutku rządowi Azerbejdżanu prestiż międzynarodowy i wewnętrzne poparcie rosnące w związku z wynegocjonowanym zawieszeniem broni na wszystkich frontach i długotrwałymi umowami gospodarczymi. Szczególną rolę odegra tu zapowiadający lepsze czasy "Kontrakt Stulecia" gwarantujący wielkie przychody z eksploatacji złóż ropy. A co więcej, w bardzo złożonej sytuacji międzynarodowej i wewnętrznej, kończąc ustawowo ograniczone dwie kadencje prezydent zdecydował się na pełną centralizację władzy kosztem rezygnacji z drogi demokratyzacji i budowy państwa obywatelskiego, suwerenną niepodległość stawiając ponad wolnością słowa i myślenia mieszkańców Azerbejdżanu.

Analiza poczynąń tego zręcznego i charyzmatycznego lidera, stwierdza Autor rozprawy, który do końca życia (zmarł w 2003 roku) wykorzystywał niezgodę opozycji i niezadowolenie biedoty dla umocnienia autorytarnej władzy, prowadzi do jednego wniosku. Granie populistycznymi argumentami przyniosło w konsekwencji ciągłość rządów prezydenckich oddanych synowi I. Alijewowi, podporządkowanemu przesłaniu ojca nawet po jego śmierci i na nim się wzorującego w zachowaniach politycznych. A przeforsowanie ustawy znoszącej warunek dwóch kadencji prezydentury daje klanowi Akaljewów możliwości nieograniczone zachowania i wzmacniania władzy.

Taka interpretacja w dużym stopniu wydaje się trafna. Niewątpliwą zaletą owej analizy jest bowiem powiązanie oceny działań elit władzy w Azerbejdżanie z sytuacją wewnętrzną i międzynarodową. Elementy gry politycznej, która wyniosła H. Alijewa do roli niekwestionowanego przywódcy, to związanie istotnych posunięć władzy z wojennym

konfliktem azersko-ormiańskim i rywalizacją wewnętrzną opozycji azerbejdżańskiej o wiodącą rolę w tworzeniu świadomości narodowej. W takiej sytuacji miała miejsce fragmentaryzacja sceny politycznej, a zaufaniem obdarzono autorytaryzm. W konsekwencji, stwierdza Autor, wiarygodności strategii prezydenta o komunistycznym rodowodzie nie budują w pierwszym rządzie ideologiczne priorytety, ale analizy konfliktów i sukcesy frontowe, w tym o Górski Karabach, postrzegane w kontekście minimalizacji ich dramatycznych skutków.

Z tych powodów, habilitacyjna rozprawa nie tylko stanowi wszechstronny i całościowy wgląd w teraźniejszość Azerbejdżanu. Spełniając w wysokim stopniu standardy diagnostyczne, ma walory pragmatyczne widoczne dla ekspertów z zewnątrz - ułatwiając ukryte konteksty deklaracji i zachowań azerbejdżańskich elit. Istotne dla uznania wiarygodności refleksji Habilitanta jest także sięgnięcie w drugim planie do wiązania popularności poczynań elit władzy z tradycją cywilizacyjną. Autorytaryzm jest tu od stuleci wzorcem kulturowym, a władanie krajem w sposób stanowczy i zdecydowany stanowi prastary element kultury politycznej. W tej sytuacji, stwierdza Autor rozprawy, przywódca silny cieszy się prestiżem, a jego przedstawiciele zyskują mandat zaufania, nie zawsze wynikający z pragmatyzmu poczynań.

Drugą ważną linią analizy jest badanie reliktyw postradzieckich w sposobach zdobywania i utrzymywania władzy w Azerbejdżanie. Dotyczy to kwestii legitymizacji władzy, łamania standardów demokratycznych, nadużyć wyborczych i prognostycznych, korupcji urzędników, manipulacji opinią publiczną przy pomocy technik o wysokim stopniu profesjonalizacji. Autor powiązał to z kwestią długo budowanych nawyków kultury politycznej w dawnym ZSRR. Łamanie prawa uchodziło w tej opcji za standard i nie budziło gwałtownych sprzeciwów. Ujemne skutki tej tradycji upatruje Autor w nasileniu wrogości Ormian i Azerów, we fragmentaryzacji politycznej sceny lokalnej opozycji, w narastaniu nacjonalizmu radykalnego i potęgowaniu ksenofobii.

W opisie owych zjawisk Habilitant rozdziela fazy ujęte w konstrukcji książki. Po pierwsze, anomalie traktuje jako konsekwencje wpływu elit moskiewskich na świadomość polityczną w latach przynależności Azerbejdżańskiej SSR do ZSRR. Po drugie, pierestrojka epoki Gorbaczowa dopuściła do głosu blokowane w ZSRR w imię hasel internacjonalizmu aspiracje nacjonalistyczne potęgujące konflikty etniczne, szczególnie zaś zbrojny konflikt o Górski Karabach.

Spowolniło to reformy. Ale w trzecim etapie rola rozpadającego się ZSRR osłabła, co podkreśla Autor rozprawy, a taka sytuacja spowodowała wymuszenie samodzielności decyzji źle przygotowanych do zadań negocjacyjnych postradzieckich elit Azerbejdżanu. Kaukaskich decydentów pozostawiono samym sobie. Nowe rządy postradzieckiej prowiniencji z ową samodzielnością sobie nie radziły. W ten sposób rosło w tym kraju poczucie destabilizacji, otwierając drogę do autorytaryzmu jako najlepszego remedium.

Taka linia argumentacji zyskuje Autorowi rozprawy uznanie. Mimo pomijania pewnych wątków istotnych w kontekstach bardzo odmiennych od europejskich paradygmatów politologicznych badań, krytykować relacje założeń metodologicznych do interpretacyjnych strategii jest trudno. Choć konstruowana we wstępie pracy siatka kategorialna nie zawsze służy bez reszty analizie polityczno-ekonomicznej problematyki szybko zmieniającego swe struktury Azerbejdżanu, a materiał nie raz swoiście się układa - co mogą też dyktować narracyjne reguły wywodu - całość zagadnień prezentowanych i

interpretowanych w rozprawie stanowi osiągnięcie tym bardziej warte uznania, im trudniej objaśnienie złożoności sytuacyjnych kontekstów było dostępne.

Racjonalizacja całości znaczeniowych w zwartym, syntetycznym ujęciu jest w omawianym obszarze badawczym trudna, bo dramaturgia konfliktów eskalowanych w tym rejonie powodowała osłabienie argumentów racjonalnych, ustępując miejsca emocjom i wyobraźni. Mimo takich ograniczeń, obraz ewolucyjnych zmian tożsamości politycznej regionu udało się Autorowi uchwycić w ruchu określonym pewnymi wiodącymi zasadami. Tak więc, zarówno ze względu na dojrzały warsztat jak i w kategoriach dyscyplinarnego paradygmatu stosowanego w odbiegających od klasycznych nawyków realiach pogranicza Europy i Azji, rozprawa habilitacyjna stanowi próbkę dojrzałej refleksji politologicznej, wzorcowej tak co do głębi rozumiejącego wglądu jak i w swej przejrzystości konstrukcji. Jest w swym usytuowaniu tematyczno-problemowym pionierska, a dzięki gęstości faktografii i interpretacyjnej trafności stanowi wydarzenie naukowe w sferze badań politologicznych.

Zaświadczając dojrzałość warsztatową dr Piotra Kwiatkiewicza, jego innowacyjność w sferze podejmowanej tematyki i rozwiązań interpretacyjnych, a także pamiętając o dokonaniach naukowych, organizacyjnych i dydaktycznych, stwierdzam że jego dorobek spełnia ustawowe wymagania, tak w wymiarze formalnym jak i merytorycznym. To wiąże się z postulatem finalizacji procedury habilitacyjnej, o co wnoszę.

Prof. dr hab. Stanisław Tokarski

Warszawa, 20 maja 2013